

LANDELIJKE VALWILDREGELING IN ZICHT

Het slechte nieuws: alleen het ree is jaarlijks al goed voor zo'n 10.000 aanrijdingen en dan hebben we het nog niet over de ellende van andere ongeluksvogels die in een hekwerk of sloot terecht zijn gekomen. Het goede nieuws: er komt een landelijke valwildregeling aan.

Tekst Oswin Schneeweisz

Foto's Anoeska van Slegtenhorst

Het gebeurde in een oogwenk. De auto raakte het damhert voor de bestuurder er erg in had. Geschrokken parkeerde hij de auto aan de kant van de weg en belde de dieren-ambulance. Die speelde, geheel volgens protocol, de melding door naar de plaatselijke jachtopzichter en even later kwam Jarno Hofman ter plekke. 'Toen ik arriveerde stond het damhert nog in de berm aan de andere kant van de weg. Het bloed stroomde uit zijn neus', zegt Hofman. 'Ik zag meteen dat een vangschot de enige optie zou zijn, maar de vrouw van het stel was in paniek. Ze voelde zich schuldig en dacht dat ik het beest wel zou kunnen "oplappen". Dat denken ze vaak. De mededeling dat je het dier dood moet schieten is voor velen dan ook een verrassing. Ook deze mevrouw wilde niet dat ik het dier dood zou schieten. Haar echtgenoot begreep het gelukkig wel en kon haar uiteindelijk kalmeren. Ik speel altijd open kaart. Leg mensen heel duidelijk uit wat en waarom ik iets ga doen. Meestal snappen ze het dan wel.'

De mededeling dat je het dier dood moet schieten komt voor velen als een verrassing

Gijs van Aardenne

Complex

De afhandeling van valwild is bijna dagelijkse kost voor Hofman. Hij is één van de zes BOA's op Kroondomein Het Loo en één van de 250 aangesloten specialisten die zich op dit moment in ons land bezig houden met valwild. Een rare term, want het gaat niet alleen om aanrijdingen, maar ook om andere incidenten zoals dieren die zich hebben vastgelopen in hekwerken of terecht zijn gekomen in sloten en vaarten. Gijs van Aardenne, voorzitter van Stichting Wildaanrijdingen Nederland (SWN), spreekt dan ook liever van aanrijdingen of calamiteiten met in het wild levende dieren. In 2013 richtte hij met een aantal gelijkgestemden de SWN op, waarin inmiddels

ook Laurens Hoedemaker namens de Jagersvereniging een bestuurszetel heeft. De toenmalige minister van Landbouw, Gerda Verburg, pleitte in 2010 voor een landelijke regeling voor de afhandeling van wildaanrijdingen. Het is nu 2016. Er zijn grote stappen gemaakt, maar een uniforme landelijke regeling is er nog niet.

Eigenaar van het probleem

Waarom moet dat zo lang duren, vraagt menigeneen zich af. Van Aardenne: 'Omdat het een enorm complexe materie en regelgeving betreft, waar veel partijen bij betrokken zijn en het lange tijd niet voor iedereen even duidelijk was wie nou precies de probleemeigenaar is. Stel: er wordt ergens een dier

aangereden. Wie is dan eigenaar van het probleem? Mensen kijken dan vaak naar de politie, maar voor de politie is wildafhandeling geen kerntaak. In feite is de wegbeheerder de probleemeigenaar. Dan hebben we het dus over Rijkswaterstaat en soms de gemeente of provincie. Die zijn immers vaak eigenaar van de weg. Maar de problemen beginnen al in een eerder stadium: goede gegevens ontbreken omdat iedere centralist bij de meldkamer van de politie een melding op zijn eigen manier verwerkt. De moeizame reorganisatie bij de Nationale Politie werkt daarbij niet in ons voordeel. Achter de schermen zijn we met de direct betrokken partijen hard en constructief aan het werk een landelijk uniforme registratie en afhandeling in te voeren. Veel provincies (Noord-Holland, Gelderland, Overijssel, Groningen en Brabant) zijn al bereid om mee te werken. Daarnaast heeft het onderwerp veel aandacht in media en samenleving. We zijn dus al een heel eind op weg.'

Jachtaktehouders

Registreren is één ding, afhandelen is minstens zo belangrijk. Van Aardenne: 'In het verleden werd de afhandeling bij voorkeur door BOA's gedaan, maar daarvan hebben we er veel te weinig om aan de gestelde eisen te voldoen en te voorzien in 100% landelijke dekking binnen vastgestelde aanrijtijden. Daarom wil SWN de WBE's en jachtaktehouders bij de afhandeling van calamiteiten betrekken. SWN heeft de overkoepelende taak op zich genomen om te voldoen aan alle criteria, borgingen en continuïteit van een vrijwilligersorganisatie. Er zijn genoeg jachtaktehouders onder de 27.000 jagers die de vereiste capaciteiten in huis hebben voor dit nobele werk. Het is een prachtige kans voor jagend Nederland om maatschappelijke betrokkenheid te tonen.' Voor het zover is moet er echter nog veel geregeld worden. Zo moeten kandidaten toegelaten worden in het speciaal voor dit doel gerealiseerde afgeschermd landelijke SWN-deel in het BOA-registratiesysteem (BRS). Hier vindt namelijk de registratie van meldingen vanuit de meldkamer plaats.

Beveiligd systeem

Geanonimiseerde gegevens van aanrijdingen en calamiteiten worden geautomatiseerd doorgeleid naar het Fauna Registratie Systeem (FRS) en zijn daarbij gelijk zichtbaar voor FBE, WBE en jachthouder. Toegang tot BRS is echter niet vanzelfsprekend aangezien het een beveiligd systeem is dat alleen door BOA's en politie mag worden gebruikt. Van Aardenne: 'Grondslag voor toelating is de door de politie voor dit doel verstrekte WM4. Het systeem voorziet verder in de benodigde vereiste papieren als artikel 67 en 75 en de meest recente SWN-werkwijzer. Hierdoor is het mogelijk geworden om een actueel landelijk register van afhandelaren bij te houden waardoor onze verzekeraar de gewenste dekking af kan geven en men ook buiten de eigen gebiedsgrenzen en zonder toestemming van de grondgebruiker kan handelen. Met de inzet van gekwalificeerde jachtaktehouders via SWN kunnen we tot een prachtig landelijk systeem komen waarbij de politie wordt ontlast. Dat vindt de politie zelf ook, terecht willen zij echter wel voldoende regie, borging en kwaliteit houden.'

.....

**Registreren is één ding,
afhandelen is minstens
zo belangrijk**

Er is een direct verband tussen populatiedichtheid en het aantal aanrijdingen

Foto: Erik de Jonge

Mooie boodschap

Zo'n 1000 tot 1400 vrijwilligers heeft SWN minimaal nodig, om de 250 afhandelaren die nu geregistreerd staan voor calamiteitenafhandeling aan te vullen. Maar waarom zou iemand dat willen? Drie keer per nacht uit je bed gebeld worden is geen prettig vooruitzicht. Wat zijn de drijfveren voor een aktehouder om dit werk te willen doen? Van Aardenne: 'Omdat een weidelijk jager zeer betrokken is bij het voorkomen van dierenleed. Sterker nog: het is ieders wettelijke plicht. Ik vind het een mooie boodschap naar de samenleving dat wij groene mensen soms ook een oranje hesje aan kunnen trekken. En zoals het nu is kan het gewoon niet. Ik ken grote regio's waar één BOA alle aanrijdingen moet doen.'

Positieve signalen

Van Aardenne vervolgt: 'Een aantal zaken moet goed geregeld zijn: er moet een landelijke paraplu-verzekering komen voor alle vrijwilligers, goede materialen, trainingen, een geringe onkostenvergoeding en de juiste papieren zodat er provincie-overschrijdend opgetreden kan worden. Dat brengt kosten met zich mee en die leggen we neer bij de probleemeigenaar.'

Het kan immers niet zo zijn dat dat ook nog eens over de rug van vrijwilligers moet gaan. Het is dan ook fijn te constateren dat we steeds meer positieve signalen vanuit het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties ontvangen. Een aantal provincies is al goed bezig. In Utrecht is een valwildteam, dat echter nog niet meedoet met de uniforme registratie. In een aantal provincies zijn we al actief en op dit moment zijn we met vier provincies constructief in gesprek. Maar ik signaleer ook opstartproblemen. Zo zijn er in het noorden forse afstemmingsproblemen met de politie. En in de vergunning van het team in Groningen staat dat het alleen om ree zou gaan. Dat is, lijkt mij, niet de bedoeling. Wij komen in actie voor elk in het wild levend dier.'

Onderzoek

Een terugkerend probleem blijft het gebrek aan goede gegevens. Want alleen op basis van goede en op dezelfde wijze verzamelde gegevens kun je betrouwbaar onderzoek doen, analyses maken en maatwerk leveren wanneer het aankomt op het voorkomen van dierenleed en afhandeling van aanrijdingen en calamiteiten. Van Aardenne: 'In sommige provincies lijkt nu

Preventie

Onder de noemer 'voorkomen is beter dan genezen' komen er steeds meer nieuwe systemen en afschrikkingsmiddelen op de markt. Wildspiegels en dergelijke hebben slechts een tijdelijk effect. Na een paar jaar went het dier eraan: of de reflectoren nu blauw zijn of geel. Hoog zijn de verwachtingen van elektronische en digitale systemen. Het wildwaarschuwingssysteem dat nu wordt uitgetest in Diepenheim functioneert veelbelovend, al waren er in het begin nogal wat aanloopproblemen, zoals de stroomvoorziening en het onderhoud. Als een ree of ander dier van vergelijkbaar formaat langs een detector loopt, gaat een waarschuwingsbord branden en verschijnt een snelheidslimiet. Zo wordt de weggebruiker gewaarschuwd dat er een grote kans is op overstekend wild en dat hij 50 km/per uur moet gaan rijden. Op de N346 bij Diepenheim werden voorheen jaarlijks ongeveer 25 reeën aangereden. Na drie jaar experimenteren met het wildwaarschuwingssysteem zijn er nog maar vijf aanrijdingen geteld.

sprake van een toename van het aantal aanrijdingen, maar de vraag is of dat werkelijk zo is, of dat dat zo lijkt omdat er nu op een goede manier wordt geregistreerd. Daarom wordt er door ons uitgekeken naar het onderzoek dat BIJ12 recent aankondigde naar de effectiviteit van beheermaatregelen op zogenaamde hotspots. SWN levert dan ook een actieve bijdrage aan dit onderzoek.' Het onderzoek zou in februari 2016 starten, maar loopt - vanwege een probleem met het verzamelen van benodigde gegevens - waarschijnlijk een jaar vertraging op. Van Aardenne: 'Je ziet in de samenleving allerlei bewegingen waar je op zou moeten kunnen anticiperen. De zichtbaarheid van dieren is bijvoorbeeld zo'n maatschappelijk gegeven. Drenthe wil edelherten, Brabant ook. In verschillende regio's wordt overwogen om het nulstandbeleid voor wilde

zwijnen los te laten, maar wat betekent dat in de toekomst voor de veiligheid van mens en dier in die regio's? Het is eigenlijk te zot voor woorden dat dergelijke projecten worden geïnitieerd zonder vooraf goed rekening te

De ultieme oplossing voor preventie van wildaanrijdingen is nog niet gevonden

houden met de mogelijke consequenties. Er wordt vaak te makkelijk geroepen 'plaats maar een bord of raster en verlaag de snelheid'. Het is echter helemaal niet duidelijk wat het effect van een verlaagde snelheid is bij een aanrijding. Misschien heeft een aanrijding met 60 kilometer per uur voor het dier wel veel grotere gevolgen dan een snelheid van 80 kilometer per uur en leidt dat tot lange nazoekacties en meer dierenleed?

Dat is een reductie van ruim 90 procent! Van Aardenne: 'Dat zijn prachtige resultaten, maar aanschaf en jaarlijks onderhoud zijn zeer kostbaar. De ultieme oplossing is nog niet gevonden, niet in wegdecoratie, niet in navigatiesystemen of boordcomputers in auto's, niet in hekken of rasters. Eén ding weten we zeker: er is een direct verband tussen populatiedichtheid en het aantal aanrijdingen. De maatschappij wil tegelijkertijd overal *wilde dieren* zien. Incidenten zullen we dus moeten accepteren en afschot zal altijd nodig blijven.'

Schot in de nacht

Het is middernacht. De weg is rustig en het damhart maakt nog steeds geen aanstalten om te vluchten. Het is te zeer verwond. Jachtopzichter Jarno Hofman wacht tot het stel is ingestapt en de achterlichten van de auto uit het zicht verdwenen zijn. Dan klinkt er een schot in de stille nacht en is het dier uit zijn lijden verlost. •

